Geslagtbelasting. De kamer van koophandel en fabrieken te *Leeuwarden* heeft zich tot de tweede kamer der Staten-generaal gewend met een adres, waarin zij verzoekt dat de accijns op het geslagt, zooals die nog bestaat, *geheel* wordt opgeheven. In dat adres ontwikkelt de kamer de meening, dat zoodanige opheffing zonder overwegend bezwaar zal kunnen geschieden. Bij de raming der regering voor den accijns op het gedistilleerd, is tot grondslag genomen een verbruik van omstreeks 253,000 vaten per jaar. Naar openbare cijfers van het geconsumeerde in 1864, kan intusschen met voldoende grond op een verbruik van minstens 22000 vaten per maand, of 264,000 vaten per jaar gerekend worden, die, belast met *f* 50 per vat, eene opbrengst zullen leveren van *f* 13,200,000, zijnde *f* 550,000 meer dan het beloop, waarvan de regering bij hare raming is uitgegaan. Neemt men verder aan, dat de verhoogde belasting op de suiker, geraamd op *f* 1,504,000, volgens de onderstelling der regering zelve, wel zoo veel meer zal opbrengen, dat zij het te kort der schatkist bij het bedoelde opoffering zal kunnen dekken, — met andere woorden *f* 600,000 boven de raming leveren zal, — dan zou door een en ander eene verhoogde opbrengst worden verkregen van *f* 1,150,000 bovendien, of *f* 550,000 meer dan hetgeen voor equivalent aan de schatkist zou moeten terugkeeren. Zoodanige meerdere inkomst dan waarop is gerekend, zoude reeds de verhooging van den geslagt-accijns, met de gemeente-opcenten onnoodig maken. En om ook dien accijns-zelfen af te schaffen, zou er dus nog moeten worden voorzien in hetgeen daarvoor bij de begroting voor 1865 is opgesteld, te weten *f* 1,440,000. Waar intusschen de ondervinding bewijst, dat de afschaffing van verbruik-belastingen de opbrengst van andere belastingen in den regel naar evenredigheid doet toenemen, daar mag, naar het gevoelen der kamer, voldoende grond geacht worden te bestaan om aan te nemen, dat de gezegde som, zoo niet geheel, dan toch grootendeels, uit die andere belasting weder zal worden gevonden. Gewoonlijk gaan reeds de uitkomsten der belastingen hier te lande het geraamde cijfer vrij aanmerkelijk te boven; over 1864 overtroffen zij het nog met niet minder dan ruim vier millioen gulden, het driedubbele cijfer dus, nagenoeg, van het geheele beloop der gezegde belasting.

Maar ook al ware het dat die gekoesterde verwachting, tegen alle waarschijnlijkheid aan, niet geheel werd verwezenlijkt, eenige vermindering van het cijfer der amortisatie zoude — naar het oordeel der genoemde kamer van koophandel — allezins de gelegenheid geven, om het toch wel weinig belangrijke te kort, zoo het al bestond, wederom te dekken.

Onderwijs op Java is de titel van een onlangs uitgekomen werkje van den gunstig bekenden heer Harthoorn, voormalig zendeling, wiens geschriften thans meer dan ooit de aandacht verdienen te trekken. In dit werkje be-

handelt S. de navolgende vragen: „Hoe is het onderwijs bij de volken van O.-Indië? Waarom is het onvoldoende te achten? Welke middelen zijn er ter verbetering van dat onderwijs aan te wenden?”

Het eerste hoofdstuk zegt ons, welk onderwijs Javaan en Maleijer, Amboinees en Alfoer ontvangt. Hier treden wij de gewone dorpschool, de bijzondere godsdienstige school (de school van den hadji), en de priesterschool (pesantriean) binnen. Wij hooren de Mohamedaanschen geestelijke onderwijzen. Wij slaan een blik in het hart en in het verstand van den Inlander. Het is alles met de aanschouwlijkste trekken geteekend. Getrouwe en onpartijdige geschiedenis is ook hier te gelijk de onpartijdigste en meest afdoende kritiek, gelijk beide dan ook alleen geleverd konden worden door een man als Harthoorn, die zelf jaren achtereen onder de Inlanders heeft verkeerd.

Het tweede hoofdstuk toont echter ook nog opzettelijk aan waarom het onderwijs tot hertoe aan den inlander verstrekt, onvoldoende zij te achten. Dit gedeelte behelst een schat van volkenkunde. Het is vooral op een zuiver ethnologisch standpunt dat de beoordeelaar zich hier teregt geplaatst heeft.

Het derde hoofdstuk geeft de middelen aan de hand ter verbetering van het bestaande. Onder die middelen telt de schrijver geenzins, het doen aanleeren door den inlander van onze taal; en hij heeft en geeft ons daarvoor zijne deugdelijke gronden. Maar wel rekent hij onder de middelen van wier werking men zich inderdaad eene betere toekomst beloven mag, het volgende: *a.* het scheppen van behoefte aan onderwijs *b.* aansluiting van het onderwijs aan de uit- en inwendige wereld van den inlander; *c.* vasthouden van het algemeene doel van het onderwijs; *d.* verheffing van den onderwijzersstand; *e.* welingerigt toezigt, en eindelijk — wie Harthoorn's eerste geschrift gelezen heeft, kan het wel vermoeden — *f* *oprigting eener maatschappij ter bevordering van nationaal onderwijs bij den inlander.* Aan middel *b.* (aansluiting v. h. onderwijs aan de uit- en inwendige wereld van den inlander) kent Harthoorn blijkbaar de hoogste waarde toe. Dat is om zoo te spreken de hoofdgedachte, het lievelingsdenkbeeld van het geheele werk. Het inlandsch onderwijs zoo als het nu is — ziedaar 's schrijvers blijvende grievende — is geen inlandsch onderwijs. Het is niet ingerigt naar de vatbaarheid en de behoeften van den inlander. Het is een *Hollandsch* onderwijs. De grondige kennis van hetgeen leeft in het hoofd en het hart van den inlander, acht Harthoorn een eerste vereischte om het onderwijs te kunnen vormen naar de behoeften van Javaan en Maleijer. De kennis is te putten uit hetgeen de spiegel van het inwendig leven dezer volken ons leert, d. i. uit hunne overleveringen, die dan ook getrouw en nauwkeurig door den schrijver worden geraadpleegd, ten einde de hoofdtrekken te kunnen ontwerpen van het onderwijs, gelijk hij het zich als doeltreffend voor den inlander voorstelt, waarbij echter geenzins het algemeene doel

van het onderwijs door hem uit het oog verloren wordt, de algemeene ontwikkeling nl. van den geest.

„Een door de regering erkende instelling moet er optreden, die het inlandsche onderwijs een zelfstandig bestaan te gemoet voert.” Het eerste werk dezer maatschappij zou, volgens hem; moeten bestaan in het opleiden in Nederland van Europeanen en Inlanders, die dan op hunne beurt in Indie aan het hoofd kwamen te staan van aldaar te vormen inlandsche onderwijzers.

(*N. R. Ct.*)

— Uit Weenen wordt o. a. het volgende aan *La Finance* geschreven: Vóór twee jaren werd door een der leden van de hooge aristocratie in Hongarije, bij zekere Bank in de Nederlanden, eene Leening gesloten, groot zes millioen Oostenrijksche Guldens. De Bank heeft van dit nominaal bedrag ingehouden: 1° 40 pc. van het kapitaal, of Fl. 2,400,000; 2°. 5 pc. commissie, of Fl. 3,00,000; 3°. vijf jaren interest tegen 5 pc., bij vooruitbetaling, of Fl. 1,500,000. De Hongaarsche Magnaat ontving bij gevolg werkelijk niet meer dan Fl. 1,800,000, in de plaats van zes millioen tot welker teruggave hij zich verbonden heeft. Eene uitbarsting van algemeene verontwaardiging heeft Z. M. den Keizer het besluit doen nemen om eene commissie te benoemen, welke in last heeft eene zoo nadeelige en schandelijke operatie zooveel doenlijk te vernietigen, of de Obligatiën van die Leening in te koopen, welke zich nog in de portefeuille van de bewuste Bank mogten bevinden. Uit de particuliere kas van de Keizerlijke dynastie zal de onschuldige en achtungwaardige leener een voorschot bekomen van onderscheidene millioenen, om hem in staat te stellen zijne finantiën te regelen zonder door woekeraars verslonden te worden.

De commissie, aan welke door den keizer een onderzoek ten de^{ze} is opgedragen, bestaat, volgens een ander blad, uit de heeren: prins Salm, graaf Urbna, baron Brentano, baron von Rothschild en von Hopfen, vice-president van het huis der afgevaardigden. De betrokkene (prins Paul Esterhazy de Galantha) is aan de commissie toegevoegd om haar de vereischte inlichtingen te verschaffen.

(*B. Amst. Effb.*)